

vanuit **AUTISME** bekeken

Elk kind een leerplek

Van leerplicht naar leerrecht

Memo ter voorbereiding op Algemeen Overleg over Passend Onderwijs op 3 juli 2014

De werkgroep Vanuit autisme bekeken onderschrijft het uitgangspunt van Passend Onderwijs, dat elk kind recht heeft op onderwijs dat aansluit op zijn of haar mogelijkheden. We zien echter twee belangrijke punten die uw bijzondere aandacht nodig hebben:

- Kinderen (met autisme of andere problemen) die geen passende leerplek vinden
- Kinderen die uitvallen uit het onderwijs en hierdoor geen diploma kunnen halen

Toegang

Kinderen met autisme worden – in aanloop naar Passend Onderwijs - door scholen geweigerd. Dit is niet alleen ontoelaatbaar, het druist ook in tegen de redenen waarom Passend Onderwijs wordt ingevoerd. De Kamer heeft dat op 19 december 2013 ook uitgesproken met het aannemen van de motie-Van Meenen (31.497, nr. 114). Toch gaat dit nog onverminderd door.

Uitval uit onderwijs

Nederland heeft te maken met tenminste 16.000 thuiszitters die geen enkele vorm van onderwijs krijgen, waarvan naar schatting een derde tot de helft autisme heeft. Deze kinderen hebben vaak wel een leerplek gehad, maar zijn uitgevallen en zitten sindsdien thuis zonder onderwijs. Belangrijke kanttekening is dat voor sommige kinderen een combinatie van thuisonderwijs met onderwijs op een school goed werkt. Andere kinderen zijn gebaat bij volledig onderwijs thuis. Want een niet-passende leerplek kan grotere schade opleveren dan geen leerplek. Thuiszitten an sich is dus niet per definitie onacceptabel, thuiszitten zonder uitzicht op een vorm van onderwijs wel.

Voorop moet staan dat vrijwel elke ouder wil dat zijn of haar kind onderwijs krijgt en daarom graag voldoet aan de leerplicht. Deze term miskent echter het feit dat het voor sommige kinderen onmogelijk is en voor andere kinderen onmogelijk wordt gemaakt om op een school waar hij/ zij goed kan functioneren onderwijs te krijgen. Voor deze groep zetten wij ons in en roepen de overheid en scholen op werk te maken van het recht om te leren.

Oplossing

De samenwerkingsverbanden onderwijs zijn in de positie om een oplossing te bieden voor zowel beperkte toegang als voor uitval. Passende financiering is hiervoor onmisbaar. Door het aanbrenge van de juiste (financiële) prikkels kan worden voorkomen dat de huidige rugzakleerlingen die straks ondersteuning nodig hebben, dit meer niet krijgen en thuis komen te zitten zonder een vorm van onderwijs. Wij doen daarvoor een beroep op u.

Wat is ervoor nodig om dit te realiseren?

A. Toegang

- Organiseer één meldpunt waar ouders terecht kunnen met meldingen van schoolweigering. Zo krijgt u een helder overzicht van de problematiek en biedt u ouders een belangrijke handreiking (zij weten nu vaak niet waar zij terecht kunnen).
- Zorg dat er resultaatsafspraken met de samenwerkingsverbanden gemaakt worden, zodat zij gestimuleerd worden snel te acteren en hun verantwoordelijkheid waar te maken.
- Zorg voor helderheid en openbaarheid over de toelatingscriteria en het toelatingsproces, zorg dat dat bij de samenwerkingsverbanden afgedwongen kan worden. De Inspectie zou hier een veel grotere rol in moeten spelen.

B. Uitval

- Zorg dat duidelijk wordt wie er uiteindelijk verantwoordelijk is voor een kind dat uitvalt, scholen en samenwerkingsverbanden trekken soms hun handen ervan af en kunnen de zorgplicht vooralsnog te makkelijk ontwijken.
- Zorg dat goede voorbeelden waar samenwerking tussen ouders, school en samenwerkingsverband goed werkt, breed verspreid worden.
- Maak ondersteuningsplannen van samenwerkingsverbanden en individuele scholen transparant en openbaar. Hiermee wordt inzichtelijk hoe het samenwerkingsverband zorgt voor onderwijs op maat voor ieder kind, inclusief onderwijs voor kinderen die niet naar school kunnen.
- Maak uitval binnen samenwerkingsverbanden transparant en openbaar. Vergelijkbaar met de VSV-aanpak en de website www.aanvalopdeuitval.nl. Hiermee wordt inzichtelijk hoe het samenwerkingsverband daadwerkelijk voorziet in onderwijs op maat voor ieder kind.
- Organiseer een meldpunt voor ouders die nu soms gedwongen worden een niet passende leerplek te accepteren soms zelfs met dreiging van melding bij AMK of strafrechtelijke vervolging bij niet nakoming. (Ouders doen dit niet voor hun lol, maar hebben wel het recht voor hun kind op te komen)

C. Bekostigingssystematiek en regelgeving

- Scholen erkennen hun maatschappelijke en juridische verantwoordelijkheid om onderwijs te verzorgen voor elk kind ('passende plek voor elk kind'), maar geven aan dat:
 - a. Het hen niet lukt in alle gevallen. Voor 'maatwerk' is een flexibele inzet nodig vanuit alle partners gezamenlijk.
 - b. De bekostigingssystematiek te ingewikkeld is om maatwerk te realiseren (zie voorbeeld hieronder).
- Maak dus maatwerk mogelijk in het geheel van regelgeving:
 - a. Geef ruimte aan preventieve samenwerkingsvormen tussen zorg en onderwijs
 - b. Maak toegang van specifieke groep kinderen naar een school simpeler (directe financiering, zonder 'uitzichtloos venten bij allerlei verbanden, gemeenten, wetten').
 - c. Maak passend onderwijs echt passend: Soms is het niet mogelijk, om het onderwijsaanbod op de school te volgen. In deze gevallen is onderwijsaanbod op een zorgplek (b.v. onderwijs op een KDC) een goed alternatief. Dat zou de kern moeten zijn van passend onderwijs. Op dit moment is dit, gezien de onderwijsregelgeving, gecontroleerd door de Onderwijsinspectie, niet mogelijk omdat hierdoor teveel gedifferentieerd 'klein' aanbod ontstaat. Dit is simpel te

voorkomen door het formeel te laten lopen via de school waar het kind ingeschreven stond, in de praktijk ondersteund door thuisdocent (vrijwilligers?) of zorgverleners.

Voorbeeld: Als onderwijsfinanciering niet voldoende is en er een aanvulling moet komen uit de compensatiemaatregel AWBZ, Jeugd (beneden 18 jaar) of WMO (boven 18 jaar) via de gemeente en de Wet Langdurige Zorg bij intensieve 24-uurs-ondersteuning, dan moet de school zorgen dat:

1. hij een deel van het awbz-geld krijgt, dat in lumpsum-vorm is verdeeld onder de samenwerkingsverbanden passend onderwijs (verevend verdeeld over alle samenwerkingsverbanden). Deze school heeft zo met 5-20 samenwerkingsverbanden te maken;
2. hij een deel van het 'jeugdgeld' of WMO geld krijgt via de gemeente. De school heeft zo met circa 30 gemeenten te maken;
3. hij een deel van de WLZ-gelden krijgt via de indicatieprocedure (CIZ – aanwijzing wijkverpleging). Deze mogelijkheden lijken verruimt in vergelijking tot de bestaande situatie.
4. er een geïntegreerd aanbod kan komen, waarbij ook zorginstellingen 'binnen' de school in preventieve zin een rol kunnen spelen. Dit wordt bemoeilijkt door de transitie, jeugd-ggz, waarbij ggz-instellingen zich momenteel terugtrekken uit de scholen in verband met onzekerheden inzake de transities en beleid van gemeenten inzake 'uitbesteding van zorg-aanbod';
5. bestaande goede zorg-onderwijs-arrangementen kunnen blijven bestaan, binnen de gemeentelijke aanbesteding van zorg.

Het voorbeeld laat zien dat er veel van de scholen wordt gevraagd op dit punt. Het geld voor leerlingen die zorg nodig hebben om naar school te kunnen gaan, moet van verschillende plekken vandaan gehaald worden.

Er zijn verschillende geldpotten beschikbaar om straks een optimale mix van zorg en onderwijs mogelijk te maken, maar de vraag is hoe makkelijk bereikbaar deze potten zijn en in de praktijk blijkt dat geld daarin vaak onvoldoende gelabeld is en daardoor niet altijd daadwerkelijk wordt besteed aan zorg en onderwijs. De vraag aan de staatssecretaris zou kunnen zijn hoe hij dit inzichtelijker gemaakt kan worden voor scholen en samenwerkingsverbanden. Ook zou er overleg plaats moeten vinden met de staatssecretaris van VWS over hoe het makkelijker mogelijk wordt voor zorginstellingen een rol te spelen binnen de school.

Meer informatie op www.vanuitautismebekeken.nl of mailen naar info@vanuitautismebekeken.nl

Bijlage 1. Achtergrondinformatie kinderen met autisme

Bijlage 2. Over de werkgroep Vanuit autisme bekeken

Bijlage 1. Achtergrondinformatie kinderen met autisme

Voor ieder kind is voorwaarde om te kunnen leren dat het kind zich veilig voelt. Dat het zichzelf mag zijn. Het onderwijs is ingericht op wat werkt voor 98,8% van de kinderen. Echter, 1,2% van de kinderen doorloopt een andere ontwikkeling dan doorsnee. Wanneer autisme niet wordt herkend en erkend is het risico op uitval groot. Een ruwe schatting is dat bij ongeveer een derde tot de helft van de thuiszitters (tevens) sprake is van autisme.

Wat is autisme?

- Kinderen met autisme hebben een disharmonische ontwikkeling: een deels versnelde en deels vertraagde ontwikkeling; elke persoon met autisme heeft een regenboog aan leeftijden in zich. In sociaal opzicht is een kind met autisme vaak veel 'jonger' ten opzichte van leeftijdsgenoten, maar op andere gebieden loopt het kind juist voor op hen.
- De aard en intensiteit van autisme varieert per persoon, gedurende de dag en het leven.
- De behoefte aan begeleiding varieert. In periodes van verandering, bijvoorbeeld bij een scheiding van de ouders, een verhuizing, de geboorte van een broertje/zusje, wisseling van school kan er begeleiding nodig zijn.
- Autismen is aan de buitenkant niet zichtbaar. Soms valt het gebrek aan sociale vaardigheden wel op maar wordt dit geduid als gedragsproblematiek, omdat zij veedingen wel kunnen, maar niet op elk moment aankunnen. En bij kinderen met een goed intellect speelt dat zij een gebrek aan sociale vaardigheden vaak compenseren met hun intellect. Zij kopiëren gedrag van hun leeftijdsgenoten. Daardoor wordt vaak niet ontdekt dat sprake is van een andere manier van informatieverwerking.
- Autismen komt voor op alle intelligentieniveaus.
- Kinderen met autisme hebben zowel behoefte op hun intellect te worden aangesproken als aan ondersteuning bij het ontwikkelen van de sociale en motorische kant, die vaak minder ver is dan bij leeftijdsgenoten. Voor kinderen met een normale of hoge intelligentie biedt regulier onderwijs de meeste meerwaarde.

Bijlage 2. Over de werkgroep Vanuit autisme bekeken

De werkgroep Vanuit autisme bekeken is in 2012 op initiatief van de toenmalige staatssecretaris van VWS in het leven geroepen. Op basis van de aanbevelingen van deze werkgroep is het programma Vanuit autisme bekeken in 2014 van start gegaan. Wij kijken vanuit het perspectief van mensen met autisme en hun directe omgeving naar welke verbeteringen nodig zijn om hen beter te laten participeren. Het programma is gebaseerd op de overtuiging dat ieder persoon met autisme ontwikkelingsmogelijkheden heeft. We brengen dit in de praktijk op de volgende terreinen:

- 1 Levensloopbegeleiding vanuit een integraal budget
- 2 Onderwijs, een leerplek voor ieder kind
- 3 Sport, een kwaliteitsimpuls voor sportverenigingen
- 4 Autismesprekbaar maken op de werkvloer
- 5 Ontwikkelingsgerichte zorg
- 6 Vroege diagnose

Het programma bouwt voort op bestaande initiatieven en organiseert betekenisvolle verbeteringen, zoveel mogelijk samenhangend, op alle levensgebieden. Hierbij hebben we de overtuiging dat de verbeteringen in veel gevallen kostenneutraal kunnen zijn door het anders of slimmer te organiseren.

We zetten ons in om te laten zien:

- hoe verbeteringen mogelijk zijn;
- wat dat vraagt in termen van financiering en persoonlijke inzet;
- wie dit moeten doen; en
- wat het brengt in termen van maatschappelijke opbrengsten en reële bezuinigingen.

Als we dit op een goede manier doen, is onze overtuiging dat deze verbeteringen niet alleen ten goede zullen komen van mensen met autisme, maar ook van andere mensen die een beroep doen op ondersteuning.